

Evropski ekonomsko-socialni odbor

Bruselj, 30. april 2014

AKCIJSKI NAČRT ZA EVROPO

I. Izjava Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO)

Vaš glas za konkurenčno, socialno, pošteno in demokratično Evropsko unijo

Pet let, da rešimo Unijo!

Evropa je na razpotju. Imamo pet let, da rešimo in prenovimo Unijo na podlagi izkušenj, pridobljenih iz finančne krize, ki je privedla do družbene in politične krize. Volitve v Evropski parlament in nova sestava Evropske komisije v letu 2014 so priložnost za spremembo politike in široko razpravo o prihodnosti Evrope.

Evropski ekonomsko-socialni odbor kot most med civilno družbo in institucijami poziva vse politične akterje, naj utrejo pot k uresničevanju participativnega, socialnega in poštenega vključevanja. Oblikovati moramo solidarnost, ki bo protiutež nacionalnim zameram in vse bolj razširjeni sebičnosti. Neuspešno obvladovanje krize je spodbudilo populizem in dalo nov zagon gibanjem, usmerjenim proti Evropi. Zato potrebujemo jasen in celosten odgovor na bojazni Evropejcev glede gospodarskega stanja in brezposelnosti.

Nacionalizem in populizem nista odgovor, evropsko ukrepanje je. Kar potrebujemo, je program vlaganj, namenjen strukturiranju gospodarstva in družbe, da bosta gospodarna z viri, trajnostna, inovativna, vključujoča in se bosta odzivala na potrebe starajočega se evropskega prebivalstva. Tako bo Evropa pripravljena na prihodnost in bo konkurenčna na mednarodni ravni. Ta odgovor bi se moral osredotočiti na državljane.

Evropski parlament ima ključno vlogo pri spreminjanju smeri sedanjih politik. Parlament lahko Evropski uniji pomaga, da se preoblikuje z utrditvijo ekonomske, socialne, demokratične in državljanske unije ter obnovi zaupanje med evropskimi državljani.

Pozivamo h konkurenčni, socialni, pošteni in demokratični uniji, ki v celoti izkorišča potencial Evrope, k Uniji s trdnimi vrednotami, pravicami in politikami, k resnični Uniji. Zato so volitve tako pomembne!

II. Argumenti za akcijski načrt za Evropo

Skupnost vrednot. Pretekli in sedanji izzivi ter vizija za prihodnost

1. Pomembno je, da se spomnimo na kontekst, v katerem je Evropska skupnost nastala, in zakaj je bila potrebna. Po prvi in drugi svetovni vojni je bila skupnost racionalni odgovor na najhujše boje, kar jih je človeštvo dotlej poznalo. Po 70 letih miru se ponekod pozablja, da brez tega dosežka ne bi bil mogoč noben drug kasnejši dosežek. Evropa se je s svetovno gospodarsko krizo spopadala kot razdeljena celina, kar je prineslo travmatične posledice: množično brezposelnost, lakoto in obup ter gospodarsko krizo, ki je okrepila nacionalizem ter rasno in razredno sovraštvo. Ta razvoj in delitve so neposredno privedle do vojne. Očetje združene Evrope so v odločnosti, da se to nikoli ne ponovi, najprej ustanovili Evropsko skupnost za premog in jeklo (ESPJ), mir, ki je bil posledica ustanovitve Evropskih skupnosti, pa je bil njihov največji dosežek.
 - 1.1 S tem, ko se dandanes zavedamo, da se zgodovina ne samo ponavlja, temveč se lahko in se znova pojavljajo tudi vzorci, moramo odločno in jasno ponovno uveljaviti nedeljive in univerzalne vrednote – spoštovanje človekovega dostojanstva, svobode, enakosti, solidarnosti in različnosti –, na katerih temelji Evropa, ter ključna načela – demokracijo, pravno državo in človekove pravice –, s pomočjo katerih so vrednote postale resničnost. V podporo tem vrednotam je Evropa razvila demokratične procese in instrumente družbenega vključevanja. Seznanjanje evropskih državljanov s temi vrednotami, da bi jih prevzeli in širili, prav tako postaja prioriteta. Evropske politike morajo biti v skladu s temi vrednotami. Zgodovinsko gledano sta Evropska skupnost in njena naslednica Evropska unija zares edinstveni. Evropa je bila v ključnih trenutkih svoje zgodovine zmožna pogumnih in daljnovidnih demokratičnih in institucionalnih inovacij. Zakaj torej ne bi uvajala novosti tudi zdaj, ko ni več energije za povezovanje, ko je solidarnost med državami krhka in ko državljani na ulicah zahtevajo boljše življenjske pogoje in dejansko vključenost v demokratične procese?
 - 1.2 EESO verjame, da sta za prihodnost EU zagotovo izključeni dve poti. Prva bi bila razpad EU in vrnitev k medvladnemu pristopu, kar bi pomenilo konec evropskih sanj o "Evropi narodov". Ta možnost, ki jo zagovarjajo tiste politične sile, ki evropskemu povezovanju v več državah najbolj nasprotujejo, bi lahko enostavno ogrozile mir in prihodnje generacije. Druga pa bi bila ohranitev obstoječega stanja, kar predlaga večina političnih sil. To bi pomenilo ohranjanje neravnotežja Evropske unije z obsežnim trgom, ki se vse bolj odpira svetu, na eni strani ter z birokratskimi postopki spremljanja in usklajevanja na drugi. Zelo očitno je, da vse več ljudi zavrača to "nepopolno in zapleteno Evropo", ki jih ne ščiti in jih namesto, da bi jih združevala, ločuje.
 - 1.3 Odbor zagovarja drugačno pot, ki bi vključevala privabljanje evropskih ekonomskih in socialnih akterjev za opredelitev in utrditev naših skupnih interesov in to podlago uporabila za oblikovanje skupnih politik, ki spodbujajo evropsko državljanstvo, demokracijo in vzajemno solidarnost. Ta pot bi bila poziv k spremembi *metode Skupnosti*, ki si jo je zamislil Jean Monnet. Spremenjena metoda Skupnosti (*Community method plus*) bi pomenila močne

institucije z močno evropsko vizijo, ki bi s civilno družbo sodelovale pri razvoju evropskega projekta. To bi pomenilo tudi manj medvladne razsežnosti¹.

- 1.4 Evropa je zmožna uvesti demokratične inovacije prek različnih pobud na lokalni, nacionalni in evropski ravni (npr. evropska državljanska pobuda). Spremenjena metoda Skupnosti (*Community method plus*) je bolj strukturirana in obsežna metoda in pomemben korak naprej od običajnih procesov posvetovanja. Predstavlja vizijo dejanskega dialoga z glavnimi socialnimi in ekonomskimi akterji, dialog z neposrednim vplivom na politike Unije. Lizbonska politika je že odprla pot k uresničevanju bolj participativne demokracije v Evropi. Toda ta potencial je treba nadalje razviti. Odločitev ene države lahko močno vpliva na ljudi v drugih državah. Potrebujemo močnejše institucije, da državam članicam omogočimo izboljšanje tega stanja.
- 1.5 Zato in za nadaljnje delo po volitvah v Evropski parlament in po prenovitvi sestave Evropske komisije je leto 2015 najprimernejši trenutek za organizacijo *evropske konvencije na podlagi participativne demokracije in aktivnega državljanstva*. Ta konvencija ni nujna zgolj za doseg napredka pri razpravi o demokratičnem ustroju Evrope, temveč tudi za oblikovanje resnične državljanske agende, ki naj jo obravnavajo Unija in njene države članice.
- 1.6 Unija, ki je osredotočena na državljane, bi morala obravnavati glavne skrbi Evropejcev. Na podlagi izsledkov raziskave Eurobarometer iz decembra 2013² je zaupanje državljanov v Evropsko unijo z 31 % doseglo zgodovinski padec, dve tretjini vprašanih pa meni, da njihov glas v EU ne šteje. Brezposelnost in gospodarske razmere (po navedbah 51 % oziroma 33 % vprašanih) sta daleč najbolj pogosto omenjeni problematiki, ki skrbita Evropejce, medtem ko vprašani kot dve najbolj pomembni problematiki, s katerima se mora spoprijeti EU, prav tako izpostavljajo brezposelnost (48 % vprašanih) in gospodarske razmere (38 % vprašanih). Kljub nizki ravni splošnega zaupanja v zmožnost EU pri reševanju krize Unijo vprašani še vedno vidijo kot akterja, ki je v najboljšem položaju, da se učinkovito spoprime s posledicami finančne in gospodarske krize (22 % vprašanih, kar je relativna večina).
- 1.7 Zaradi krize, ki ji Evropejci ne vidijo konca, ter vse večjih neenakosti in protidemokratičnih stališč je ogrožena zaščita temeljnih pravic, ki jo je treba uvrstiti visoko na agendo Evropske unije. S tem povezanemu vprašanju dostopnosti – kot človekovi pravici za invalide – je prav tako treba dati posebno pozornost³.
- 1.8 EESO lahko pomaga spodbujati *demokratično odpornost* – sposobnost političnih institucij in socialnih organizacij, da spodbujajo temeljne pravice, demokratične vrednote, pluralizem in strpnost. Gospodarska kriza in njene posledice so trenutno glavno gonilo evropske agende. Prednostna naloga institucij EU je, da zaustavijo protidemokratični govor in stališča, ki so nevarno blizu temu, da v nekaterih evropskih državah postanejo prevladujoč politični diskurz.

¹ Glej mnenje o *prenovi metode Skupnosti (smernice)* z dne 21. oktobra 2010 – SC/033 – CESE 1363/2010.

² Standardni Eurobarometer 80, december 2013, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_first_en.pdf.

³ Glej mnenje o *dostopnosti kot človekovi pravici za invalide* z dne 21. januarja 2014 – TEN/515 – CESE 3000/2013.

- 1.9 Pomembno je tudi okrepiti institucije, ki so vključene v *civilni dialog* na vseh ravneh. Sprejemanje odločitev bi bilo treba prek interakcije z organizirano civilno družbo ponovno povezati z vprašanji, ki skrbijo državljane. Na kocki je sposobnost preživetja EU in nacionalnih institucij, procesa posvetovanja in doseganja soglasja pa jim lahko zagotovita legitimnost in vsebino.
- 1.10 Navsezadnje pa je treba razširiti koncept solidarnosti, da se vključijo druge vrste interakcije (na primer solidarnost med generacijami, invalidi in neinvalidi). Solidarnost se utrjuje postopoma, skozi čas in z nenehnim procesom izobraževanja. Solidarnost je ključna za oblikovanje stabilne in učinkovite politične strukture in to zahteva tudi večji proračun EU.
- 1.11 V akcijskem načrtu so predstavljeni konkretni predlogi na treh področjih, ki imajo neposreden vpliv na življenjske priložnosti vseh, ki živijo in delajo v EU.

III. Akcijski načrt EESO: Evropa vrednot v praksi

2. EU se nenehno spreminja. Potrebujemo jasno oceno stanja evropske družbe in politike ter jasno razumevanje sedanjih izzivov. EESO je pristojen za vključevanje evropske civilne družbe v proces institucionalnega preoblikovanja in spodbujanje njenega potenciala za prispevek k nadaljnjemu evropskemu povezovanju. Akcijski načrt temelji na izkušnjah in strokovnem znanju članov EESO, v njem pa je predstavljena vrsta predlogov, ki bi EU pomagali hitreje doseči cilj hkrati pa bi tudi odgovorili na sedanje in prihodnje izzive. Ta akcijski načrt predlaga konkretne ukrepe na treh ključnih področjih, ki so med seboj povezani in se dopolnjujejo.

2.1 Za uspešno Evropo z utrditvijo ekonomske unije

2.1.1 V preteklih nekaj letih je EESO večkrat predstavil svoje zamisli in predloge o novih instrumentih gospodarskega upravljanja EU⁴. Ti odsevajo stališča organizacij civilne družbe o tem, kako naj Evropska unija ubere smer gospodarskega in družbenega vključevanja. V teh stališčih je bilo dosledno izpostavljeno, da bo za to, da bodo Evropejci lahko imeli koristi od notranjega trga, potrebno dokončanje ekonomske in monetarne unije, nadaljnje in tesnejše gospodarsko povezovanje in boljša socialna kohezija ter ne zgolj boljše usklajevanje gospodarskih politik držav članic.

2.1.2 Kriza je očitno razkrila tako gospodarske kot družbene stroške neobstoja Evrope in razlike ter dodano vrednost gospodarske politike na evropski ravni, zlasti – a ne izključno – za države euroobmočja. Uvedba Evropskega mehanizma za stabilnost in napoved predsednika ECB Maria Draghija julija 2012, da bo storil vse, kar bo mogoče, da reši enotno valuto, sta začasno pomirili nestabilnost trga in povrnili zaupanje Evropejcev ter podjetij po svetu v to, da Evropa ne bo razpadla in da evropska solidarnost še vedno deluje.

2.1.3 EESO je tako pozdravil skupni pristop štirih predsednikov Evropskega sveta, Komisije, Euroskupine in ECB v poročilu *Towards a genuine Economic and Monetary Union* (Na poti k pravi ekonomski in monetarni uniji), ki so ga predložili Evropskemu svetu junija 2012⁵, za usmeritev k trdnejši strukturi evropske monetarne unije v prihodnjem desetletju na podlagi celostnega finančnega, proračunskega in gospodarskega okvira ter močnejše socialne razsežnosti. Žal je bil proces, ki se je začel junija 2012, predvsem omejen na medvladno raven v Svetu, medtem ko sta se Evropski parlament in EESO ves čas jasno držala stališča, da je uspeh poglobljanja povezovanja EU predvsem odvisen od vključevanja evropskih državljanov v proces že od začetka. EESO je zaskrbljen, da bo podpora političnih sil, socialnih partnerjev in civilne družbe za bolj povezano Evropo izključno z medvladnim pristopom še bolj zbledela. Zato je

4 Poleg spodaj navedenih in kot primer omenjenih mnenj glej tudi mnenje o *sporočilu Komisije – Usklajevanje gospodarskih politik za stabilnost, rast in delovna mesta* z dne 17. februarja 2011 – ECO/282 – CESE 352/2011, mnenje o *predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o učinkovitem izvrševanju proračunskega nadzora v euroobmočju* – ECO/285 – CESE 798/2011 in mnenje o *zeleni knjigi o dolgoročnem financiranju evropskega gospodarstva* z dne 10. julija 2013 – ECO/347 – CESE 2677/2013.

5 http://ec.europa.eu/economy_finance/crisis/documents/131201_en.pdf.

oblikoval podrobna priporočila za močnejše vključevanje civilne družbe v gospodarsko upravljanje tako na evropski kot na nacionalni ravni⁶.

2.1.4 EESO meni, da je napredek v smeri ekonomske unije nujno potreben, saj ključni problemi EU še vedno obstajajo. Od štirih temeljev za preoblikovanje ekonomske in monetarne unije (EMU), kot je opredeljeno v zgoraj navedenem poročilu, je od poskusa za odpravo sistemskih pomanjkljivosti oblikovanja EMU v Maastrichtu ostalo bore malo. Glede na to EESO evropske institucije poziva k premiku v smeri ekonomske in fiskalne unije v prihodnjih petih letih, kar naj bi bilo nujno dopolnilo monetarne unije. Ekonomska in fiskalna unija mora temeljiti na proračunskih sinergijah med državami članicami in vključevati naslednje komponente:

1. skupna evropska prizadevanja glede naložb: evropski načrt za naložbe v okviru celostnega finančnega okvira za zagotavljanje zadostnih naložb za posodobitev Evrope, trajno blaginjo in zaposlitev za vse ter boljšo kakovost življenja s kakovostno rastjo. Energetska politika v Evropi je pri tem ključna. Cilj tovrstnega načrta, ki bi se močno oprl na socialne naložbe v več in boljša delovna mesta, bi bil združiti dolgoročno rast produktivnosti z oživitvijo gospodarstva na kratki rok. Lahko bi zagotovil nov zagon za kakovostno rast prek trajnostnih politik industrijskih in storitvenih sektorjev, s poudarkom na preudarni uporabi virov;
2. skupno upravljanje dolga v evroobmočju⁷, vključno z odkupom dolga, k čemur je pozval Evropski parlament⁸, ter uvedba obveznic evroobmočja, kakor je določeno v zeleni knjigi Evropske komisije⁹, in več kratkoročnih obveznic (eurobills);
3. boljše usklajevanje fiskalnih politik, ne zgolj pri odhodkih, kakor je določeno v t. i. šesterčku, dvojčku in v fiskalni pogodbi, temveč tudi pri dohodkih, v okviru bolje usklajenih davčnih politik za preprečevanje davčne utaje in okrepitev demokratične legitimnosti¹⁰;
4. zajamčene vloge in možnost, da lahko evropski mehanizem za stabilnost neposredno dokapitalizira banke, ki so nelikvidne, a niso nesolventne, ter kredibilna fiskalna podpora za povrnitev zaupanja v bančni sektor in sprostitev kreditnega krča, zlasti za MSP¹¹;

⁶ Glej mnenje o *sporočilu Komisije – Letni pregled rasti za leto 2014* z dne 26. februarja 2014 – EUR/006 – CESE 7466/2013.

⁷ Glej mnenje o *rasti in državnem dolgu v EU* z dne 23. februarja 2012 – ECO/307 – CESE 474/2012, mnenje o *gospodarski in politični prihodnosti EU ter novi pogodbi* z dne 22. maja 2013 – ECO/334 – CESE 1929/2012 in mnenje o *sporočilu Komisije Načrt za poglobljeno in pravo ekonomsko in monetarno unijo – Začetek evropske razprave* z dne 22. maja 2013 – ECO/340 – CESE 166/2013.

⁸ Glej resolucijo EP o *izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic* z dne 16. januarja 2013 – P7_TA-PROV(2013)0018.

⁹ Glej mnenje o *zeleni knjigi o izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic* z dne 11. julija 2012 – ECO/326 – CESE 1576/2012.

¹⁰ Glej mnenje o *priporočilu Sveta o izvajanju širših smernic ekonomskih politik držav članic, katerih valuta je euro*, z dne 13. februarja 2013 – ECO/336 – CESE 1932/2012.

5. izvajanje predhodnega usklajevanja gospodarske politike, kakor je predlagala Evropska komisija¹², vključno z mehanizmom za fiskalno zmogljivost in solidarnost na ravni EU, da se vsrkajo nesimetrični pretresi¹³. EESO je postopek v zvezi z makroekonomskim neravnotežjem pozdravil kot pomemben instrument nove strukture gospodarskega upravljanja Unije. Vendar pa je treba postopek v zvezi z makroekonomskim neravnotežjem evropskega semestra, ki trenutno velja, revidirati in okrečiti, da se simetrično zmanjšajo tako primanjkljaji kot tudi presežki¹⁴;
6. napredek v smeri skladne proračunske in fiskalne unije z resničnim usklajevanjem nacionalnih proračunov in proračuna EU, hkrati v smeri postopne uvedbe skupnega proračuna za euroobmočje, ki oblikuje makroekonomsko politiko kot dopolnilo monetarni politiki na ravni EU¹⁵;
7. nadaljnje delo v zvezi z vzpostavitvijo sistema evropskega zavarovanja za brezposelnost¹⁶, da se zmanjša monetarni pritisk in se prepreči, da bi plačne politike držav članic nosile celotno breme kakršnih koli nesimetričnih pretresov;
8. spodbujanje podjetniškega duha in poenostavitev postopka ustanovitve in ohranjanja podjetja. Državne oblasti bi morale s pravili poštene konkurence ustvariti okolje, ki bo naklonjeno poslovnim dejavnostim, izboljšati kazenski pregon in delovanje pravosodnega sistema ter zagotoviti, da bo zakonodajno okolje čim bolj stabilno;
9. EU in države članice so se skupaj strinjale, da načelo trajnostnega razvoja umestijo v ospredje politik Unije na področju okolja, gospodarstva in zlasti energitike. Unija mora odgovoriti na trenutne skrbi javnosti glede stroškov energije, ogljikovodikovih goriv za

11 Glej mnenje o temi *Prihodnost eura po prvih desetih letih – gospodarska in politična prihodnost EU ter nova pogodba* z dne 22. maja 2013 – ECO/334 – CESE 1929/2012 in mnenje o *priporočilu Sveta o izvajanju širših smernic ekonomskih politik držav članic, katerih valuta je euro*, z dne 13. februarja 2013 – ECO/336 – CESE 1932/2012. OECD je nedavno priznala pomanjkljivosti pri svojih napovedih, ki naj bi bile deloma posledica podcenjevanja sinhronih varčevalnih ukrepov v euroobmočju. Glej *OECD forecasts during and after the financial crisis: a post mortem* (Napovedi OECD med in po finančni krizi: analiza za nazaj), OECD Economics Department Policy Note, št. 23, <http://www.oecd.org/eco/outlook/OECD-Forecast-post-mortem-policy-note.pdf>.

12 Glej sporočilo Komisije *Na poti k poglobljeni in pravi ekonomski in monetarni uniji – Uvedba instrumenta za konvergenco in konkurenčnost* (COM (2013) 165 final) in sporočilo *Na poti k poglobljeni in pravi ekonomski in monetarni uniji – Predhodno usklajevanje načrtov za pomembne reforme ekonomske politike* (COM(2013) 166 final) z dne 20. marca 2013.

13 Glej mnenje o obeh sporočilih z dne 22. maja 2013 – ECO/348 – CESE 3043/2013.

14 Glej mnenje o *predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izvršilnih ukrepih za odpravo čezmernih makroekonomskih neravnovesij v euroobmočju* in *predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnovesij* z dne 5. maja 2011 – ECO/286 – CESE 799/2011, mnenje o *gospodarski in politični prihodnosti EU ter novi pogodbi* z dne 22. maja 2013 – ECO/334 – CESE 1929/2012 in mnenje o *letnem pregledu rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo* z dne 15. marca 2011 – EUR/001 – CESE 544/2011.

15 Glej mnenji ECO/334 in ECO/340, ki sta navedeni pod opombo 9.

16 Potekal je razmislek, ki je bil podlaga za dokument Komisije (*A euro-area wide unemployment insurance as an automatic stabiliser: Who benefits and who pays?*), vendar pa ni bil oblikovan nikakršen predlog Komisije. Dve sporočili (COM(2012) 777 final/2 in COM(2013) 690) omenjata fiskalno zmogljivost euroobmočja in stabilizacijsko shemo s širšim področjem uporabe. Za več informacij glej: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-837_en.htm - Zakaj Komisija ni predlagala sheme zavarovanja za brezposelnost v euroobmočju?

prevoz ter ponudbo ogrevanja, osvetljave in električne energije za gospodinjstva in poslovne odjemalce. EESO priporoča dokončanje notranjega energetskega trga, tako da se doseže napredek pri načrtih za povezavo nacionalnih energetskih omrežij v evropsko omrežje, ki bo zagotovilo optimalno pridobivanje energije iz obnovljivih virov in uskladitev ravni cen držav članic;

10. krepitev varstva in pravic potrošnikov v sklopu pravic državljanov, da bi se tako izboljšala vključenost in opolnomočenje potrošnikov pri opredeljevanju trajnostnih in odgovornih politik gospodarske in socialne rasti.

2.2 Za pošteno Evropo z razvojem socialne unije za več rasti in delovnih mest

- 2.2.1 Zaradi gospodarske krize in njenih posledic za družbo se številni državljani bojijo, da je evropski socialni model ogrožen in da ima glavni pomen v EU povezovanje trgov. Zato izgubljajo zaupanje v pripravljenost in sposobnost institucij EU, da bi izboljšale delovne in življenjske pogoje ljudi. Kateri so dosednji bistveni elementi socialne Evrope? Komisija je v beli knjigi o socialni politiki leta 1994 opisala "evropski socialni model" z vidika vrednot, kot so demokracija in pravice posameznikov, prosta kolektivna pogajanja, tržno gospodarstvo, enake možnosti za vse ter socialna zaščita in solidarnost. Ta model temelji na prepričanju, da sta gospodarski in družbeni napredek neločljiva: "Pri izgradnji uspešne Evrope v prihodnosti sta upoštevani tako konkurenčnost kot solidarnost"¹⁷.
- 2.2.2 EESO je vedno poudarjal, da EU ni samo enotni trg, temveč velik politični projekt, ki temelji na močnih vrednotah in temeljnih socialnih pravicah, in da mora gospodarsko rast v EU vedno spremljati tudi družbeni napredek. Glavna naloga po krizi bo zmanjšati revščino in povrniti zaupanje v pošten in socialni proces povezovanja. Zato bi bilo treba družbenim neravnovesjem posvetiti enako pozornost kot ekonomskim. Čeprav gre pri socialni politiki za deljeno pristojnost med EU in državami članicami in se morajo različni nacionalni socialni sistemi in politike ter evropske pobude medsebojno dopolnjevati, je ta politika bistvenega pomena za sprejemanje procesa povezovanja.
- 2.2.3 Glavni elementi bolj "socialne Unije" kot gonila zelo konkurenčnega socialnega tržnega gospodarstva, katerega cilj je polna zaposlenost in družbeni napredek ter visoka raven zaščite, so zatorej evropski minimalni socialni standardi, solidarnostni mehanizmi s pomočjo programov, financiranja in socialnih stabilizatorjev ter pobude za zagotovitev enake obravnave in poštene mobilnosti za vse na evropskem trgu dela.
- 2.2.4 Po mnenju EESO bi bilo treba politiko usmeriti bolj v smeri ljudi in ne trgov. V zadnjih letih je EESO pogosto ponavljal, da je treba posebno pozornost nameniti polni zaposlenosti in ustvarjanju delovnih mest ter posodabljanju spretnosti, da bi zagotovili večjo usklajenost

17

Bela knjiga o evropski socialni politiki - pot naprej za Unijo z dne 27. julija 1994 – COM(94) 333 final.

kvalifikacij s potrebami trga dela, zaposljivost, kakovostna delovna mesta in ustvarjanje zelenih in boljših zaposlitev. Evropa mora ponuditi večjo spodbudo in kredibilnost, da bi dosegli cilje strategije Evropa 2020, ki vključuje boljše spremljanje v okviru evropskega semestra. Lizbonska pogodba ponuja nove možnosti za krepitev socialnih vidikov Evrope, ki še niso v celoti raziskane.

2.2.5 Zato EESO poziva institucije EU, naj ustvarijo socialno Unijo z naslednjimi glavnimi prioritetami:

1. osredotočenje na socialno kohezijo na vseh političnih področjih: zadnja širitev EU, ki ji je sledila družbena kriza, vse večje razlike tako med posameznimi državami članicami kot znotraj njih ter obljuba socialne kohezije in družbenega napredka, ki ga niso izkusili vsi. Zato je nujna nova spodbuda za socialno kohezijo;
2. priprava nove evropske socialne agende v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi stranmi: socialni program z akcijskim načrtom bi opredelil jasne in konkretne cilje, tako kvalitativne kot kvantitativne, ki bi temeljili na že opredeljenih ciljeh v strategiji Evropa 2020 in jih nadgrajevali, zlasti v podporo prizadevanjem za ponovno industrializacijo Evrope, za izboljšanje storitev, zmanjšanje in izkoreninjenje množične brezposelnosti, zagotovitev temeljnih socialnih pravic, spodbujanje podjetništva in novih delovnih mest, boj proti revščini, ohranjanje vključenosti v družbo, olajšanje socialnih naložb, spodbujanje visokošolskega izobraževanja in usposabljanja, izboljšanje poštene mobilnosti ter razvoj družbenega upravljanja in podpore za evropski projekt na podlagi sodelovanja¹⁸;
3. zagotovitev prostega gibanja delavcev in s tem spoštovanja pravice do dela in življenja v drugi državi kot ene od temeljnih svoboščin Evropske unije. Prepoved vseh oblik diskriminacije, ki je zapisana v Listini o temeljnih pravicah in v ustanovnih pogodbah EU, je ključnega pomena za evropske državljane. EESO nasprotuje vsakršnemu omejevanju te temeljne svoboščine in je zaskrbljen, ker se prosto gibanje delavcev zdaj postavlja pod vprašaj. Poleg tega bodo v naslednjih petih letih potrebni učinkoviti ukrepi, da bi zagotovili pošteno mobilnost;
4. oblikovanje standardov minimalnega dohodka: na podlagi družbene krize smo se zavedli, da je treba zagotoviti boljšo zaščito državljanov. Ni dovolj, da rešujemo samo banke, pomoč potrebujejo tudi posamezniki. EESO je zato pozval k evropski pobudi za oblikovanje evropskih standardov minimalnega dohodka. Evropa potrebuje v primeru krize močne gospodarske in družbene stabilizatorje¹⁹;

18

Glej mnenje *Za socialno razsežnost evropske ekonomske in monetarne unije* z dne 22. maja 2013 – CESE 1566/2013.

19

Glej mnenje *o evropskem minimalnem dohodku in kazalnikih revščine* z dne 10. decembra 2013 – SOC/482 – CESE 1960/2013.

5. izboljšanje možnosti za mlade: Evropa ne more samo čakati, da se bo stanje izboljšalo, pač pa mora hitro in učinkovito ukrepati, da se izboljšajo možnosti mladih Evropejcev za zaposlitev. Poleg tega se je treba v številnih državah članicah strukturnih problemov lotiti z reformami trga dela ter sistemov izobraževanja in usposabljanja. "Izgubljena" generacija in s tem neizkoriščen potencial mladih bi lahko ogrozila celotno idejo o povezovanju Evrope. V ta namen je treba zagotoviti zadostna sredstva. Na podlagi modela sklada za prilagoditev globalizaciji bi bilo treba pripraviti program EU za zaposlovanje mladih (sklad za zaposlovanje mladih)²⁰;
6. spodbujanje socialnega partnerstva in avtonomnosti kolektivnega pogajanja: nujno je treba spodbujati avtonomnost socialnih partnerjev in njihovo posebno vlogo, kakor je določena v ustanovnih pogodbah, predvsem pa spoštovati avtonomnost pogajanja o plačah v okviru evropskega semestra. Poleg tega mora EU zagotoviti, da se bodo dogovori med evropskimi socialnimi partnerji v celoti spoštovali. To pomeni, da je treba dogovore, sprejete v okviru socialnega dialoga, spremeniti v zavezujočo zakonodajo, če socialni partnerji tako želijo;
7. razvoj agende EU za "industrijo 4.0" z odnosi med delodajalci in delojemalci, ki zagotavljajo demokracijo na delovnem mestu: zadostne pravice delavcev ter dobre določbe o zdravju in varnosti so bistvenega pomena za oblikovanje in modernizacijo evropskega socialnega modela. Tehnološke in gospodarske novosti, kot so računalništvo v oblaku, masovni podatki in podatkovna vrednostna veriga, pametne tovarne, robotika itd., spreminjajo način dela in delovna mesta. V nujno potrebno modernizacijo industrijske baze in storitev v EU je treba vključiti zaposlene, ki morajo aktivno sodelovati v družbeno inovativnih procesih;
8. zagotovitev nediskriminacije in enakih možnosti za vse: to pomeni (a) nediskriminacijo na podlagi spola, kar zadeva socialno zaščito, učinkovitejše zagotovilo enakega plačila, povečanje števila žensk na vodilnih mestih in v upravnih odborih ter razširitev področja uporabe direktive o enaki obravnavi tudi zunaj zaposlovanja in (b) nediskriminacijo na podlagi invalidnosti, kar zadeva socialno zaščito, in učinkovitejše zagotavljanje enakega priznavanja vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsem invalidom;
9. protokol o družbenem napredku v ustanovnih pogodbah: EESO je že predlagal, da bi v ustanovne pogodbe EU vključili protokol o družbenem napredku, ki bi pojasnil povezavo med temeljnimi družbenimi pravicami in ekonomskimi svoboščinami s priznanjem, da notni trg ni namenjen sam sebi, pač pa je bil zasnovan, da bi dosegli družbeni napredek za vse državljanke EU²¹.

20

Glej mnenje o sporočilu Komisije – K okrevanju s številnimi novimi delovnimi mesti z dne 15. novembra 2012 – SOC/463 – CESE 1279/2012.

21

Glej mnenje o sporočilu Komisije – Akt za notni trg II – Skupaj za novo rast z dne 16. januarja 2013 – INT/655 – CESE 2039/2012.

2.3 Za demokratično Evropo državljanov z oblikovanjem evropskega javnega prostora

2.3.1 Gospodarska kriza je potrdila povezanost evropske družbe. Jasno je, da sprejemanje odločitev na ravni EU ne more biti zakonito in učinkovito, če ni podprto z ustreznim upravljanjem.

2.3.2 Demokratična politična organizacija temelji na dveh stebrih: civilnem in političnem, ki sta povezana z načelom *aktivnega državljanstva*. EU se ne bo mogla izvleči iz gospodarske in institucionalne krize, če ne bo resno ukrepala v smeri *demokratične politične skupnosti*.

2.3.3 Zato EESO evropske institucije poziva, naj hitro podprejo večjo demokracijo in sodelovanje državljanov in uresničijo predvsem naslednje predloge:

1. organizacijo *evropske konvencije na podlagi participativne demokracije in aktivnega državljanstva* na ravni EU, ki bi se morala začeti leta 2015;
2. okrepitev mehanizmov participativne demokracije v skladu s členom 11 Pogodbe o Evropski uniji. V zvezi s horizontalnim civilnim dialogom (člen 11(1)) in vertikalnim civilnim dialogom (člen 11(2)) Odbor poziva k opredelitvi pravil o njunih postopkih in udeležencih²². EESO priporoča tudi pripravo temeljite študije o sedanjih postopkih za sodelovanje civilne družbe, razširitev registra za preglednost, da bi bil zajet tudi Svet EU, oblikovanje enotne baze na ravni institucij EU, v kateri bi bili podatki o stikih, posvetovanjih in dialogu s civilno družbo, ter pripravo letnega poročila kot koristnega komunikacijskega orodja, da bi pokazali obseg participativne demokracije v EU²³;
3. uvedbo predmetov o Evropi, njeni kulturi in zgodovini v vseh državah članicah ter večji poudarek na državljanski vzgoji v šolskih programih, kar bi bilo treba podpreti in uskladiti na ravni EU;
4. osredotočenje na temeljne pravice državljanstva EU. EESO meni, da bi morala EU krepiti kulturo temeljnih pravic na ravni EU in da so temeljne socialne pravice "neločljive" od državljanskih in političnih pravic in jim je zato treba nameniti posebno pozornost, ob upoštevanju ugotovitev in priporočil iz resolucije Evropskega parlamenta z dne 13. marca 2014 o *vidikih zaposlovanja in socialnih vidikih vloge in delovanja trojke (ECB, Komisija in Mednarodni denarni sklad) v zvezi z državami v programu euroobmočja*²⁴. EESO zato poziva države članice, naj ustvarijo kulturo zaščite in spodbujanja temeljnih pravic na vseh upravnih ravneh ter na vseh političnih in zakonodajnih področjih. Poleg tega spodbuja

²² Glej mnenje o izvajanju *Lizbonske pogodbe: participativna demokracija in evropska državljanska pobuda (člen 11)*, z dne 17. marca 2010 – SC/032 – CESE 465/2010.

²³ Glej mnenje o *načelih, postopkih in ukrepih za izvajanje člena 11(1) in (2) Lizbonske pogodbe* z dne 14. novembra 2012 - SOC/423 – CESE 766/2012.

²⁴ P7_TA(2014)0240.

Komisijo, naj na tem področju učinkovito brani ustanovne pogodbe in predlaga nadaljnje ukrepe in dejavnosti spodbujanja²⁵;

5. sprejetje statuta evropske fundacije in evropskega združenja. EESO ponavlja tudi svojo podporo osnutku statuta evropske fundacije in poudarja, da se je treba izogniti vsakršni diskriminaciji med takšnimi fundacijami in evropskimi političnimi fundacijami²⁶. Ponovno poziva Komisijo, naj predstavi predlog za evropski statut za združenja²⁷;
6. takojšnji pregled minimalnih standardov za posvetovanje s strani Komisije, da bi pripravili boljše standarde sodelovanja civilne družbe v evropskem procesu odločanja s pomočjo bolj sistematičnih, strukturiranih in po potrebi finančno podprtih mehanizmov posvetovanja. Države članice bi morale zagotoviti vsaj oblikovanje posvetovalnih organov na ustrezni ravni, ki bi pripravljali priporočila o okoljskih, gospodarskih in družbenih spremembah in v katere bi bile vključene različne organizacije civilne družbe, da bi spodbujali civilni dialog in konsenz o demokratičnem upravljanju²⁸;
7. objava zelene knjige s strani Komisije z jasnimi političnimi priporočili, da bi vzpostavili stabilen stalni okvir za vertikalni, transverzalni in horizontalni civilni dialog. Države članice naj vzpostavijo potrebne mehanizme in organe, da bi lahko civilni dialog potekal na nacionalni in podnacionalni ravni;
8. podelitev enakih pravic državljanom tretjih držav, ki že dolgo prebivajo v EU, kot jih imajo državljani EU. Listina o temeljnih pravicah velja za vse ljudi, ki živijo v Evropi, ne samo za državljane EU. EU mora zato sprejeti zakonik o priseljevanju, ki bo zagotovil večjo preglednost in pravno jasnost glede pravic in svoboščin državljanov tretjih držav, ki prebivajo v EU. Po mnenju EESO mora evropska zakonodaja o priseljevanju zagotoviti enako obravnavo in načelo nediskriminacije²⁹;
9. spodbujanje v javnosti prepoznavnih projektov, kot sta evropska mladinska kartica in Evropski univerzitetni inštitut, ter oblikovanje strukturiranega javnega prostora za evropski civilni dialog.

25 Glej mnenje o *sporočilu Komisije o strategiji za učinkovito izvajanje Listine o temeljnih pravicah v Evropski uniji* z dne 21. septembra 2011 – SOC/401 – CESE 1381/2011, UL C 376, 22.12.2011, str. 74–80.

26 Glej mnenje o *predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o statutu in financiranju evropskih političnih strank in evropskih političnih fundacij* z dne 14. februarja 2013 – SC/036 – CESE 920/2013.

27 Glej mnenje, navedeno pod opombo 29.

28 Glej tudi mnenje o *evropskem letu državljanov (2013)* z dne 29. marca 2012 – SOC/428 - CESE 822/2012.

29 Glej mnenje o *bolj vključujočem in priseljencem odprtem državljanstvu* z dne 16. oktobra 2013 – SOC/479 – CESE 3210/2013.